

MARGARET ELEANOR ATWOOD (n. 1939) este o bine-cunoscută scriitoare canadiană – poetă, romancieră, eseistă și critic literar –, a cărei operă a fost tradusă în peste patruzeci de limbi. Devenită celebră în special pentru romanele sale, printre care se numără *Femeia comestibilă* (1969), *Femeia-oracol* (1976), *Ochi-de-pisică* (1988), *Mireasa hoțomană* (1994), *Alias Grace* (1996), *Asasinul orb* (care i-a adus prestigiosul Booker Prize în anul 2000) și trilogia *MaddAddam* – din care fac parte *Oryx și Crake* (2003), *Anul potopului* (2009) și *MaddAddam* (2013) –, Atwood este revendicată de mișcarea feministă de pretutindeni datorită puternicelor personaje feminine portretizate în cărțile sale.

Faimosul roman *Povestea Slujitoarei* a fost încununat cu Premiul Governor General și trofeul Arthur C. Clarke, ocupându-și locul binemeritat în rândul distopiilor literare, alături de *1984* a lui George Orwell și *Fahrenheit 451* a lui Ray Bradbury. Cu *Testamentele*, mult așteptata continuare a *Poveștii Slujitoarei*, Atwood a obținut al doilea Booker Prize din carieră.

MARGARET ATWOOD

ORYX ȘI CRAKE

Traducere din limba engleză și note
de Florin Irimia

EDITURA
ART

IBRID | We know books

asemenia, către asistenta mea neobosită, Jennifer Osti, și spre Surya Bhattacharya, păstrătoarea sinistrei Cutii Maro unde se adună tăieturile din ziare și reviste pe care ulterior le folosesc la scrierea romanelor. Le mulțumesc și lui Arthur Gelgoot, Michael Bradley și Pat Williams, cât și lui Eileen Allen, Melindei Dabaay și lui Rose Tornato. Și, în cele din urmă, lui Graeme Gibson, partenerul meu de treizeci de ani, pasionat observator al naturii și participant entuziast în Pelee Island Bird Race din Ontario, Canada, care înțelege obsesiile scriitoarei.

CUPRINS

1

Mango	11
Resturi plutitoare.....	14
Voce	20

2

Foc de tabără.....	25
Fermele OrganInc	34
Masa de prânz.....	43

3

Orele amiezii	51
Aversă.....	60

4

Raconcs	65
Ciocan	79
Crake	93
Creieri prăjiți	102
HottTotts	117

5

Pâine prăjită	125
Pește	130
Sticlă.....	139

Oryx	149
Strigăt de pasăre	161
Trandafiri	167
Un jazz din țara zânelor	176

7

Sveltana	193
Tors	203
Albastru	215

8

SoYummie	227
Happicuppa	234
Retorică aplicată	243
Universitatea Asperger	253
Lupicani	262
Ipotetic	272
Extinctathon	280

9

Drumeție	289
RejoovenEsense	297
Tornadă	307

10

Vulturizare	315
AnooYoo	324
Garaj	329
În cădere liberă	334

11

Porcani	345
Radio	350
Metereze	357

12

Beție pe tărâmul plebeilor	367
BlyssPluss	377
MaddAddam	386
În Paradice	391
Crake îndrăgostit	399
La pachet	413
Presurizare	420

13

Cupola	429
Mâzgăleală	434
Rămășițe	447

14

Idol	457
Predică	466

15

Urme pe nisip	473
Mulțumiri	478

Snowman se trezește înainte de răsărit. Stă întins, nemîșcat, ascultând valurile mării cum se lovesc de felurite obstacole, ritmic, asemenea bătăilor inimii. Ce i-ar mai plăcea să creadă că încă doarme!

La orizont, înspre est, persistă o ceață gri, care are acum o strălucire trandafirie, ucigașă. Ciudat cum culoarea încă mai poate părea tandră. Turnurile de pe mal își profilează siluetele întunecate pe acest fundal, ridicându-se parcă neverosimil din rozul și albastrul palid al lagunei. Țipetele păsărilor care și-au făcut cuib acolo și zgomotul îndepărtat al oceanului lovindu-se de reciful artificial format din părți ruginite de automobile, cărămizi și moloz l-ar putea face să creadă că e în vacanță.

Din obișnuință, se uită la ceas – carcasă din oțel inoxidabil, curea lucioasă de aluminiu. E încă strălucitor, deși de funcționat nu mai funcționează. Acum îl poartă pe post de talisman, singurul pe care îl mai are. Ceasul îi arată un cadran încremenit: ora zero. Conștientizarea acestei absențe a timpului oficial face să-i treacă un fior de groază pe șira spinării. Nimeni, nicăieri, nu mai știe cât e ceasul.

— Calmează-te, își spune el, inspirând și expirând adânc de câteva ori.

Pe urmă își concentrează atenția asupra înțepăturilor de insectă, scărpinându-se în jurul lor, ocolind zona din mijloc care-l mănâncă cel mai tare și având grijă să nu zgârie vreo crustă, pentru că numai o infecție i-ar mai lipsi acum. Apoi se uită cu atenție de jur împrejur, asigurându-se că de jos nu-l pândește niciun prădător, mamifer sau reptilă. Apoi, se coboară cu grijă din copac, mâna stângă, piciorul drept, mâna dreaptă, piciorul stâng. După ce se scutură de crengeuțe și resturi de scoarță, se înfășoară în cearșaful murdar ca într-o togă. Își ia șapca de baseball – replică autentică, având sigla echipei Red Sox – pe care, pentru orice eventualitate, o atârname de-o creangă mai înaltă peste noapte, se uită în ea, alungă un păianjen și o pune pe cap.

Merge câțiva metri mai la stânga și se ușurează în tufișuri.

— Păzea, le spune el lăcustelor care scot sunete ascuțite și sar într-o parte atunci când le lovește lichidul.

Apoi se duce în partea cealaltă a copacului, departe de pisoarul de zi cu zi, și scotocește în ascunzătoarea pe care a improvizat-o din câteva dale de beton peste care a aruncat o plasă de sârmă pentru a ține la distanță șoarecii și șobolanii. Are dosite aici niște fructe de mango, într-o pungă de plastic înnodată la gură, și o conservă de cărnați vegetali de cocktail Sveltana Fără-Carne, plus o jumătate prețioasă de sticlă de whisky – nu, mai degrabă un sfert – și un baton energizant cu aromă de ciocolată, acum moale și lipicios în ambalajul său, pe care-l șterpelișe mai demult dintr-o parcare de rulote. Ar vrea să-l mănânce, dar se abține: s-ar putea să nu mai găsească niciodată altul. Tot aici mai are și un desfăcător de conserve și, dintr-un motiv pe care nu și-l poate explica, chiar un cuțit pentru gheață. Mai are, de asemenea, șase sticle goale de bere

pe care le păstrează din rațiuni sentimentale, dar și pentru a păstra apă de băut în ele, când plouă. Plus ochelarii de soare pe care acum și-i pune pe nas. Le-a căzut o lentilă, dar tot e mai bine decât dacă nu i-ar avea deloc.

Snowman desface punga și observă că i-a mai rămas un singur mango. Ciudat, ar fi putut jura că erau mai multe. Furnicile au reușit să pătrundă înăuntru, deși făcuse un nod cât mai strâns. Deja au început să-i urce pe mâini, atât cele negre, cât și cele galbene, mai mici, dar și mai rele. E surprinzător cât de tare pot să înțepe, în special cele galbene. Le îndepărtează cu dosul palmei.

— Respectarea strictă a rutinei zilnice este cea care asigură menținerea unui moral bun și a sănătății mintale, își spune el cu voce tare.

Are sentimentul că citează dintr-un manual o directivă demodată și greoaie, scrisă pentru coloniștii europeni care administrau diverse plantații. Nu-și poate aduce aminte să fi citit vreodată așa ceva, dar asta nu înseamnă nimic. Sunt multe spații goale în ciotul de creier pe care-l mai are, spații unde altădată existau amintiri. Plantații de cauciuc, plantații de cafea, plantații de iută. (Ce e aia iută?) Probabil că li se spusese să poarte pălării de soare cu boruri largi, să se îmbrace civilizată pentru cină și să se abțină să violeze localnicele. Mă rog, ei nu ar fi folosit cuvântul „a viola”. Să se abțină să fraternizeze cu populația femeiască. Sau poate altfel...

E convins că oricum nu s-au putut abține. În nouă din zece cazuri, sigur nu s-au abținut.

— Având în vedere circumstanțele, spune.

Gura îi rămâne deschisă în timp ce încearcă să-și amintească restul propoziției. Apoi se așază pe jos și începe să mănânce fructul de mango.

Pe plaja albă, plină de corali și oase sfărâmate, înaintează un grup de copii. Pesemne că au înotat, pentru că sunt încă uzi și pielea le strălucește. Ar trebui să fie mai atenți: cine știe cu ce sunt infestate apele lagunei. Dar ei habar n-au, spre deosebire de Snowman, care nu și-ar vârî un deget în apă nici măcar noaptea, când soarele nu i-ar putea face rău. Rectificare: cu atât mai puțin noaptea.

Snowman îi privește cu invidie – sau să fie oare nostalgie? N-are cum, pentru că el n-a înotat niciodată în mare când era mic, n-a alergat niciodată dezbrăcat pe plajă. Copiii cercetează terenul, se apleacă și culeg tot felul de resturi; apoi se consultă între ei și păstrează câte ceva, aruncând restul; comoara e strânsă într-un sac jerpelit. Mai devreme sau mai târziu – Snowman e sigur de asta – au să înceapă să-l caute și-l vor găsi înfășurat în cearșaful lui jerpelit, cu fluierile picioarelor în mâini, în timp ce-și molfăie fructul de mango, la umbra copacului care-l protejează de soarele nimicitor. Pentru acești copii cu pielea groasă, rezistentă la ultraviolete, el e o creatură a întunericului, a amurgului.

Iată-i că vin.

— Snowman, o, Snowman, îngână cu vocile lor melodioase.

Niciodată nu se apropie prea mult de el. O fac oare din respect, așa cum i-ar plăcea lui să creadă, sau pentru că pute?

(E conștient că duhnește, își dă seama prea bine. Are un miros stătut, de vânat fezandat, pute ca o morsă – uleioasă, sărată, cu iz de pește. Nu că ar fi mirosit vreodată o asemenea creatură. Dar a văzut poze.)

Deschizând sacul, copiii scandează în cor:

— O, Snowman, oare ce-am găsit noi?

Scot obiectele pe rând, ridicându-le cu gesturi care-ți dau impresia că ar vrea să le vândă: un capac de roată, o clapă de pian, o bucată dintr-o sticlă de suc de un verde decolorat, șlefuită de apa oceanului. Un recipient din plastic în care a fost BlyssPluss, o căldărușă de tărtăcuțe, goală și ea. Un mouse, sau mai bine zis ce-a mai rămas din el, cu un fir lung și răsucit.

Lui Snowman îi vine să plângă. Ce poate el să le spună? N-are cum să le spună ce reprezintă sau a reprezentat odată fiecare dintre aceste obiecte stranii. Dar cu siguranță că ei știau deja ce urmează să le spună, pentru că de fiecare dată e unul și același lucru.

— Acestea sunt obiecte de dinainte.

Își păstrează o voce binevoitoare, dar distantă. O combinație între pedagog, profet și unchi înțeleghător – cam așa ar vrea să sune vocea lui.

— O să ne facă rău?

Uneori mai găsesc cutii de ulei de motor, solvenți, sticle de plastic cu înălbitor. Capcanele trecutului. Snowman e considerat expert în identificarea potențialelor accidente: lichide care te pot arde, vapori care îți provoacă amețeli, praf otrăvitor. Dureri neobișnuite.

— Astea nu, le spune el. Astea sunt inofensive.

Când aud asta, copiii își pierd interesul, lăsând sacul să atârne într-o parte. Dar de plecat nu pleacă: continuă

să stea în picioare, fixându-l cu privirea. Pentru ei, scormonirea plajei e un pretext. Vor mai degrabă să-l observe, pentru că Snowman e atât de diferit. Din când în când, îl roagă să-și dea jos ochelarii de soare, apoi să și-i pună la loc: vor să vadă dacă într-adevăr are doi ochi sau poate trei.

— Snowman, o, Snowman, scandează din nou copiii, mai degrabă pentru ei decât pentru Snowman.

Pentru ei, numele lui nu reprezintă decât două silabe lipsite de înțeles. Habar n-au ce-i acela un om de zăpadă¹, n-au văzut în viața lor zăpadă.

Una dintre regulile lui Crake era ca toate numele să aibă un corespondent fizic concret (chiar dacă împăiat sau sub formă de schelet). Nici vorbă de unicorni, grifoni, manticoare sau vasiliiști. Dar acele reguli nu se mai aplică acum și Snowman simțise o plăcere amară adoptând acest nume dubios. Abominabilul Om al Zăpezilor² – cel care există și nu există, întrezărindu-se când și când prin viscol, omul cu față de maimuță sau maimuța cu față de om, ascuns, înșelător, cunoscut doar prin intermediul zvonurilor și al urmelor lăsate de-a-ndoseala prin zăpadă. Se spune că triburile din regiunile muntoase îl vânau ca să-l omoare ori de câte ori aveau ocazia. Se mai spune că îl fierbeau, îl prăjeau, organizau festinuri speciale; cu atât mai incitante, presupunea el, cu cât se apropiau mai mult de canibalism.

Pentru scopurile de față, și-a scurtat numele. E doar Snowman. „Abominabilul“ l-a păstrat pentru sine, micul său secret dureros.

¹ Snowman înseamnă „om de zăpadă“ în engleză.

² *The Abominable Snowman*, termen sub care apare desemnat Yeti (Bigfoot sau Sasquatch în Statele Unite și Canada), faimoasa creatură semănând cu o gorilă uriașă, dar cu mers și comportament uman.

După câteva clipe de ezitare, copiii se așază pe vine, în semicerc, băieți și fete laolaltă. Doi dintre cei mai mici nu și-au terminat încă micul-dejun, iar suc verde li se prelinge pe bărbie. E descurajant să vezi cât de șleampăt devine cineva în absența unei oglinzi. Cu toate acestea, sunt extrem de atrăgători acești copii – goi toți, întruchiparea perfecțiunii, fiecare având o altă culoare a pielii – ciocolatie, trandafir, de culoarea ceaiului, a untului, a frișcăi și mierii de albine –, dar toți cu ochii verzi. Estetica lui Crake.

Se uită la Snowman, așteptând ceva de la el. Speră probabil că le va vorbi, dar Snowman n-are chef de vorbă azi. În cel mai bun caz, poate că îi va lăsa să se uite de aproape la ochelarii lui de soare, la strălucitorul lui ceas defect sau la șapca de baseball. Le place șapca, deși nu înțeleg ce nevoie are el de așa ceva – păr detașabil care nu este totuși păr – și, deocamdată, nu s-a inventat încă nicio poveste pentru asta.

Un timp, niciunul nu zice nimic, ci doar se holbează la el, meditănd. Apoi cel mai mare începe:

— O, Snowman, spune-ne, te rog, ce e mușchiul care-ți crește pe față?

Ceilalți i se alătură și ei.

— Spune-ne, te rugăm, spune-ne!

Nimeni nu se înghionțește, nimeni nu se hlizește, între-barea e cât se poate de serioasă.

— Pene, le răspunde el.

Întrebarea asta îi este adresată cel puțin o dată pe săptămână și de fiecare dată răspunsul lui e același. Chiar dacă a trecut atât de puțin timp – nu mai știe cât să fi fost de atunci, două luni sau poate trei – au acumulat atâtea informații despre el, atâtea presupunerii: *Snowman a fost odată pasăre, dar a uitat cum să zboare și restul de pene i-au căzut,*

iar acum îi e frig și are nevoie de o a doua piele și trebuie să se învelească în ceva. Nu: îi este frig pentru că mănâncă pește și peștii sunt reci. Nu: se înfășoară deoarece îi lipsește bărbăția și nu vrea ca noi să vedem. De aceea nici nu înoată. Snowman are riduri pentru că odată a trăit sub apă și apa i-a încrețit pielea. Snowman e trist pentru că ceilalți au zburat dincolo de mare și l-au lăsat singur.

— Vreau și eu pene, spune cel mai mic.

O speranță deșartă: nu vor crește niciodată bărbi pe fețele Copiilor lui Crake. Crake însuși găsisese bărbile absolut iraționale; de asemenea, îl enervase tot timpul corvoada bărbieritului, așa că eliminase din start această problemă. Bineînțeles, nu și pentru Snowman: pentru el era prea târziu.

Acum toți vorbesc în cor:

— O, Snowman, o, Snowman, putem să avem și noi pene, te rugăm?

— Nu, le spune el.

— Dar de ce, dar de ce? îngână cei doi mai mici.

— O secundă, să-l întreb pe Crake.

Îndreaptă ceasul spre cer, îl răsuțește pe încheietură, apoi îl duce la ureche ca și cum ar asculta ce i se spune. Ei îi urmăresc cu atenție fiecare mișcare, fascinați.

— Nu, le spune el. Crake spune că nu se poate. Nici vorbă de pene pentru voi. Acum cărați-vă!

— „Cărați-vă?“ „Cărați-vă?“

Se uită unii la alții, apoi din nou la el. A făcut o greșală, a folosit un cuvânt nou, unul imposibil de explicat. „Căratul“ ăsta nu e ceva ce lor li s-ar putea părea insultător.

— Ce înseamnă „cărați-vă“? întrebă ei.

— Plecați!

Își fâlfaie cearșaful spre ei și copiii se împrăștie, fugind către plajă. Încă nu s-au lămurit dacă trebuie să le fie frică de el, sau cât de frică să le fie. Până acum n-a făcut rău niciunui copil, dar natura sa nu este pe deplin înțeleasă. Nu se știe de ce-ar fi în stare.

— Acum sunt singur, spune el cu voce tare. Singur de tot, complet singur. Singur pe marea întinsă.¹

Încă un fragment din albumul în flăcări din capul lui.

Rectificare: singur pe plajă.

Simte nevoia să audă o voce umană – o voce umană în adevăratul sens al cuvântului, o voce așa ca a lui. Uneori râde ca o hienă sau rage ca un leu – ideea lui de hienă, ideea lui de leu. Când era copil, se uita la DVD-uri cu asemenea creaturi: emisiuni despre comportamentul animalelor prezentând actul copulației, mârâieli, măruntaie și femele lingându-și puii. Oare de ce le găsea atât de reconfortante?

Sau se pomenește grohăind și guițând ca un porcan ori urlând ca un lupican: *Auuu! Auuu!* Uneori, în lumina asfințitului, aleargă de-a lungul plajei, aruncând cu pietre în ocean și strigând: „Căcat, căcat, căcat, căcat, căcat.“ După asta se simte mai bine.

Se ridică și se întinde din toate încheieturile, iar cearșaful îi cade la picioare. Își analizează cu groază corpul: pielea murdară, plină de mușcături de insecte, smocurile de păr cenușiu, unghiile de la picioare, din ce în ce mai lungi și mai îngălbenite. Gol pușcă, ca în ziua în care s-a născut – nu că și-ar aminti ceva despre asta. Atâtea evenimente cruciale au

¹ Aluzie la *Balada bătrânului marinar* de Samuel Taylor Coleridge.

loc fără ca oamenii să-și dea seama, atunci când nu le pot observa direct: nașterea și moartea, de exemplu. Și uitarea trecătoare adusă de sex.

— Nici să nu-ți treacă prin minte, își spune. Sexul e ca băutura, nu e bine să începi să te gândești la asta de dimineață.

Odată avea grijă de corpul lui; alerga, mergea la sală. Acum își poate număra coastele: are senzația că se topește. Aport scăzut de proteină animală. O voce de femeie îi șoptește mângâietor în ureche: „Ce fund apetisant!“ Nu e Oryx, e o altă femeie. Oryx nu mai e așa vorbăreț de la o vreme.

— Spune ceva, orice, o imploră el.

Oryx îl aude, trebuie să creadă asta, dar nu vrea să-i vorbească.

— Ce pot să fac? o întreabă. Știi doar că eu...

„O, și ce abdomen“ se aude din nou șoapta aceea, întreprându-l. „Drăguțule, tu întinde-te, că de restul mă ocup eu.“ Cine să fie asta? Vreo fufă pe care o plătise cândva. Rectificare: expertă profesionistă în competențe sexuale. O trapezistă cu oase de cauciuc și paiete lipite pe piele ca solzii de pește. Urăște ecourile astea. Doar sfinții le mai auzeau sau pustnicii demenți și plini de păduchi în peșterile și deșerturile lor. Curând are să vadă diavoli frumoși cu sfârcuri roșiatice, făcându-i semn să li se alătore, în timp ce-și vor linge buzele cu limbi rozalii și unduitoare. Din apă, de dincolo de ruinele turnurilor, vor răsări sirene, iar el, auzindu-le cântecul minunat, va înota spre ele și va fi devorat imediat de rechini. Creaturi cu cap și sâni de femeie și cu gheare de vultur se vor pogori asupra lui, iar el le va întâmpina cu brațele deschise și asta-i va fi sfârșitul. Creieri prăjiți.

Sau mai rău, vreo fătuică pe care a cunoscut-o cândva va veni la el dinspre copaci, bucuroasă să-l revadă, dar făcută din aer. Ar fi în stare să accepte și asta – orice, de dragul companiei.

Scrutează orizontul prin ochelarii de soare cu o singură lentilă: nu se vede nimic. Oceanul e din metal clocotit, iar cerul de un albastru decolorat, cu excepția găurii făcute în el de soare. Totul este atât de pustiu și secătuit... Apa, nisipul, cerul, copacii, fragmentele din trecut. Și nu-i nimeni care să-l audă.

— Crake! strigă el. Rahat cu ochi ce ești!

Apoi se oprește și ascultă. Transpirația sărată îi curge din nou pe față. Nu știe niciodată când are să i se întâmple și nici nu i se poate opune. Respiră sacadat, ca și cum o mână uriașă l-ar apăsa pe piept – apăsându-l, dându-i drumul, apăsându-l iar. Panică absurdă.

— Tu ai făcut asta! urlă înspre ocean.

Niciun răspuns, ceea ce nu-i de mirare. Se aud doar valurile lovindu-se ritmic de țărm. Își șterge fața cu pumnul, trecându-l peste pelicula de praf și lacrimi, muci și zeamă de mango lipicioasă, peste perciunii crescuți în dezordine. „Snowman, Snowman“, își zice. „Găsește-ți și tu o ocupație.“